

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

1

Том 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зільберт Валентина Сергіївна ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ПРИНЦИПИ ТА ДОСВІД	66
Костюк Михайло Анатолійович ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ СУДІВ ДЕРЖАВНОЮ КАЗНАЧЕЙСЬКОЮ СЛУЖБЮ УКРАЇНИ	68
Малюта Владислав Васильович ЩОДО НАЛЕЖНОГО СУБ'ЄКТА РОЗГЛЯДУ СКАРГИ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ВЛАСНИХ (САМОВРЯДНИХ) ПОВНОВАЖЕНЬ.	71
Негара Олена Віталіївна СЕГМЕНТУВАННЯ СТАТУСІВ НЕЗАЛЕЖНИХ ПОСЕРЕДНИКІВ І ЧЛЕНІВ ТРУДОВОГО АРБИТРАЖУ (ДЛЯ АНТИКОРУПЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ).	75
Голоядова Тетяна Олексіївна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ ЗГІДНО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТИВ.	79
Панфілов Олег Євгенович ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОПОДАТКУВАННЯ ІТ-КОМПАНІЙ.	82
Сідор Михайло Іванович ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИНИ В ОПОДАТКУВАННІ В УКРАЇНІ.	85
Гуглей Віталій Вікторович ФІНАНСОВА ДИСЦИПЛІНА У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНИХ ФІНАНСІВ.	89
Подольська Анастасія Андріївна ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ FATCA	91

СЕКЦІЯ 2. АКТУАЛЬНІ ГРАНІ ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

Завальнюк Володимир Васильович ДЕРЖАВНА ВЛАДА КРИЗЬ ПРИЗМУ ЮРИДИЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ	94
Мельничук Ольга Степанівна ОБҐРУНТУВАННЯ ДОКТРИНИ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА В УМОВАХ ПОСТМОДЕРНУ ТА ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ.	97
Іванченко Ольга Миколаївна ЛЕГІТИМНІСТЬ ПРАВА В КОНТЕКСТІ ТЕОРІЇ КОМУНІКАТИВНОЇ РЕАЛЬНОСТІ	100
Кравченко Сергій Петрович ЮРИДИЧНИЙ ТЕКСТ І ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ: ПРОБЛЕМА АВТОРСТВА В КОНТЕКСТІ ОНТОЛОГІЇ ПРАВА	103
Чувакова Ганна Михайлівна ДЕФОРМАЦІЯ ПРАВОВИХ ЦІННОСТЕЙ ТА АНОМІЯ	106
Антошина Ірина Володимирівна ІНФОРМАЦІЙНА ВЛАДА В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: АКСІОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ.	109
Ковбасюк Степан Валерійович ІНСТИТУТ ОМБУДСМАНА В КОНТЕКСТІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ПРАВОВАХИСНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ	112
Дудник Руслана Миколаївна ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА ПРИНЦИП ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА	115
Kobko-Odarii Viktoriia Serhiivna THEORETICAL AND LEGAL ANALYSIS OF THE LEGAL SYSTEM OF SCOTLAND	117
Іванчук Віра Євстафіївна ПРАВОВИЙ МОНІТОРИНГ ЯК ІНСТРУМЕНТ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	120
Гаркуша Євгеній Олексійович СПАДКОВІ ЕЛЕМЕНТИ В ЕСТЕТИЦІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.	123

ЗАХИСТ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ FATCA

Ухилення від сплати податків – це глобальне явище, яке не обмежується окремою країною. Його масштаби та межі можуть відрізнятися залежно від особливостей податкової системи держави та рівня податкової свідомості її громадян. Проте сьогодні цей феномен більше не є просто внутрішньою проблемою конкретної держави, явище стало глобалізованим, а форми та моделі ухилення від податків стають настільки складними, що їх важко виявити чи розпізнати.

Стандарти FATCA (Foreign Account Tax Compliance Act), прийняті в США у 2010 році, мають глобальний вплив на систему міжнародного податкового контролю та взаємодії між країнами щодо боротьби з податковими ухиленнями. FATCA – це законодавчий акт США, який вимагав від іноземних фінансових установ (FFI) здійснювати збір та передачу даних про фінансові рахунки, що належать американським громадянам або особам, які є суб'єктами податкової юрисдикції США. Відповідно до FATCA, країни, що підписали угоду про автоматичний обмін податковою інформацією з США, повинні забезпечити своєчасну і точну звітність про такі рахунки.

Закон про дотримання оподаткування іноземних рахунків (FATCA), який був прийнятий як частина Закону HIRE (Hiring Incentives to Restore Employment), загалом вимагає, щоб іноземні фінансові установи та деякі інші нефінансові іноземні організації звітували про іноземні активи, якими володіють їхні власники рахунків у США, або підлягали утриманню платежів, що підлягають утриманню. Закон HIRE також містив законодавство, яке вимагало від громадян США звітувати, залежно від вартості, про свої закордонні фінансові рахунки та іноземні активи [1].

У разі невиконання вимог FATCA іноземні фінансові установи можуть бути піддані штрафам і обмеженням щодо доступу до фінансових ринків США, а також ризику втрати можливості працювати з американськими клієнтами. Тому, навіть країни, що не мають прямого інтересу в цій системі, змушені були адаптувати свої податкові системи до вимог цього стандарту.

Міжурядові угоди (IGA) між урядами США та інших країн сприяють застосуванню FATCA. Через різницю в іноземних національних законах про банківську таємницю IRS і Міністерство фінансів розробили дві моделі IGA. Відповідно до моделі 1 IGA іноземний уряд погоджується прийняти правила, які вимагають від фінансових установ, розташованих у їхній юрисдикції, повідомляти інформацію, необхідну згідно з FATCA, іноземному уряду, який потім направляє інформацію до IRS. Модель 1 доступна у взаємній версії (модель 1A), згідно з якою Сполучені Штати також будуть ділитися інформацією про платників податків країни-парт-

нера з країною-партнером, і невзаємній версії (модель 1B). Відповідно до моделі 2 IGA, іноземний уряд погоджується наказувати фінансовим установам дотримуватися «FFI Agreement» та повідомляти інформацію про рахунки в США безпосередньо до IRS.

Верховна Рада 29 жовтня 2019 ратифікувала відповідну Угоду, моделі 1B IGA, між Урядом України та Урядом Сполучених Штатів Америки для поліпшення виконання податкових правил й застосування положень Закону США «Про податкові вимоги до іноземних рахунків» (FATCA).

Одним з ключових проблемних аспектів імплементації FATCA в Україні є конфлікт між її положеннями та нормами вітчизняного законодавства, особливо з огляду на євроінтеграційні процеси та поступове впровадження європейських стандартів, зокрема у сфері захисту прав платників податків.

Оскільки FATCA вимагає передачі особистої фінансової інформації про клієнтів, виникають питання, пов'язані з конфіденційністю та захистом персональних даних. Законодавчі вимоги США щодо збору, зберігання та передачі фінансової інформації про осіб з американським податковим резидентством суперечать положенням українських законів, зокрема Закону України «Про захист персональних даних» та нормам щодо банківської таємниці. Стандарти ЄС у сфері захисту даних також конфліктують з вимогами FATCA.

Директива 95/46/ЕС забороняє фінансовим установам надавати фінансові або особисті дані власників своїх рахунків іноземним урядам без його письмового дозволу. Аналогічна вимога закрплена у статті 14 Закону України «Про захист персональних даних». Отже, щоб уникнути порушень, FFI потрібна угода з власником рахунку, яка дозволяє фінансовій установі ділитися інформацією. Відповідно до розділу 1471 FATCA, якщо іноземне законодавство забороняє FFI розголошувати інформацію, фінансова установа має отримати від власника рахунку в США «відмову», і якщо така «відмова» не отримана протягом розумного часу, FFI має закрити такий рахунок.

Важливим питання залишається забезпечення з боку США та IRS належного рівня захисту персональних даних, еквівалентний до європейських або українських стандартів. Для здійснення передачі персональних даних, відповідно до статті 29 Закону «Про захист персональних даних», держава-отримувач повинна забезпечувати належний захист персональних даних. Перелік держав, які забезпечують відповідний захист персональних даних визначає Кабінет Міністрів України.

У справі № C-311/18 Суд Європейського союзу прийшов до висновку, що США здійснює обробку персональних даних без забезпечення рівня захисту, який по суті був би еквівалентний тому, який був гарантований статтями 7 і 8 Хартії. Високий суд підкреслив, що громадяни ЄС, а отже і громадяни інших країн, не мають таких же засобів правового захисту, як і громадяни США, щодо обробки своїх персональних даних, оскільки Четверта поправка до Конституції Сполучених Штатів не застосовується до негромадян США. Суд також на-

голосив на важливості забезпечення ефективних механізмів для забезпечення дотримання на практиці «по суті еквівалентного» рівня захисту, гарантованого GDPR громадянам ЄС [2].

Імплементация міжнародних стандартів, таких як FATCA, а також Common Reporting Standard (CRS), розробленого ОЕСР, є частиною глобальної тенденції з розвитку систем автоматичного обміну податковою інформацією та сприяє підвищенню прозорості і ефективності боротьби з ухиленням від податків. Проте підписання угоди з Урядом США про застосування положень FATCA в Україні не передбачає взаємний обмін податковою інформацією з американськими органами, що сприяло б кращому контролю за доходами, одержаними українськими резидентами за кордоном, та боротьбі з податковими зловживаннями. Виконання угоди створює додаткове організаційне та технічне навантаження на фінансові установи та Державну податкову службу, пов'язане з необхідністю обробляти великі обсяги даних і забезпечити відповідність вимогам FATCA. Основною проблемою залишається забезпечення балансу між міжнародними податковими вимогами та принципами захисту персональних даних.

Список використаних джерел:

1. Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA). *Official website of the Internal Revenue Service* URL: <https://www.irs.gov/businesses/corporations/foreign-account-tax-compliance-act-fatca>.
2. Case C-311/18 «Facebook Ireland and Schrems» : Judgment of The Court of Justice of the European Union (Grand Chamber) of 16 July 2020. URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=C-311/18>.

Ключові слова: податковий контроль, ухилення від сплати податків, Foreign Account Tax Compliance Act, автоматичний обмін інформацією, захист персональних даних, міжнародні стандарти.

Keywords: tax control, tax evasion, Foreign Account Tax Compliance Act, automatic exchange of information, personal data protection, international standards.